

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Viktora Kučery a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Jakuba Camrdy v právní věci žalobkyně: **I. P.**, zast. Mgr. Tomášem Tyllem, advokátem se sídlem Revoluční 7, Praha, proti žalované: **Policie České republiky, Krajské ředitelství policie hlavního města Prahy**, se sídlem Kongresová 2, Praha, o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 24. 6. 2019, č. j. 5 A 38/2019 - 61,

t a k t o:

- I. Kasační stížnost **se z a m í t á .**
- II. Žalovaná **je p o v i n n a** zaplatit žalobkyni na nákladech řízení o kasační stížnosti celkem 4 114 Kč, a to ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jejího zástupce Mgr. Tomáše Tylla, advokáta se sídlem Revoluční, Praha.

O d ů v o d n ě n í:

I. Vymezení věci

[1] Kasační stížností se žalovaná (dále jen „stěžovatelka“) domáhala zrušení v záhlaví označeného rozsudku Městského soudu v Praze (dále též „městský soud“). Tímto rozsudkem městský soud ve výroku I. určil, že předvolání žalobkyně Policií České republiky ze dne 21. 2. 2019, č. j. KRPA-221609-238/TČ-2015-001393, na den 13. 3. 2019 v 10:00 hodin k získání osobních údajů (sejmutí daktyloskopických otisků, zjištění tělesných znaků, provedení měření těla, pořízení obrazových, zvukových a jiných záznamů a odběru biologických vzorků umožňujících získání informací o genetickém

vybavení žalobkyně) pro účely budoucí identifikace podle § 65 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o policii“), bylo nezákonné. Výrokem II. městský soud rozhodl, že se stěžovatelce zakazuje žalobkyni znovu předvolat v daném trestním stíhání k získání osobních údajů; výrokem III., že je stěžovatelka povinna zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení ve výši 15 342 Kč.

[2] Žalobkyně byla předvolána v souvislosti s jejím trestním stíháním vedeným pod sp. zn. KRPA-221609/TČ-2015-001393 pro přečin porušení autorských práv, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 270 odst. 1, odst. 2 písm. a), písm. b) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“), ve formě účastenství. Podle usnesení Obvodního ředitelství policie Praha III ze dne 24. 10. 2018, č. j. KRPA-221609-183/TČ-2015-001393, kterým bylo podle § 160 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zahájeno trestní stíhání za výše uvedený trestný čin, kterého se měla žalobkyně dopustit tím, že svému synovi, René Pospíšilovi, jako jednatelka společnosti IS4 Technologies s.r.o. udělila plnou moc k úplnému zastupování společnosti, a umožnila mu tak zcela rozhodovat o všech záležitostech této společnosti a používat k podnikání výpočetní techniku s nelegálně instalovaným softwarem, přičemž tato společnost nabízela a prováděla kurzy na užívání ovládání tohoto softwaru. Svým jednáním měla žalobkyně společně se svým synem způsobit celkovou škodu ve výši 4 031 105 Kč.

II. Rozhodnutí městského soudu

[3] Žalobkyně výzvě k získání osobních údajů pro účely budoucí identifikace nevyhověla a podala žalobu na ochranu před nezákonným zásahem, který spatřovala právě v uvedené výzvě. Městský soud žalobě vyhověl a rozhodl tak, jak je uvedeno v bodě [1] tohoto rozsudku.

[4] Zjištění osobních údajů podle § 65 zákona o policii (především daktyloskopických otisků a profilu DNA) je podle městského soudu účelné u typově závažnější úmyslné trestné činnosti, např. proti životu a zdraví, svobodě, lidské důstojnosti nebo v sexuální oblasti, nikoliv však u přečinu spočívajícím v nelegální instalaci softwaru a následném provádění školení, a to ani s přihlédnutím ke stěžovatelkou vyčíslené škodě. Stěžovatelka ostatně při posouzení přiměřenosti zásahu vycházela z blíže nespecifikovaných kriminalistických analýz, aniž by jakkoliv reflektovala konkrétní případ žalobkyně. Stěžovatelkou uváděné skutečnosti, které měly svědčit o potřebě získání osobních údajů žalobkyně, neměly oporu v dokumentech předložených městskému soudu. Za podstatné považoval městský soud také to, že žalobkyně nebyla dosud trestně stíhaná (v době řízení před městským soudem jí bylo přes 70 let). Z uvedených důvodů považoval městský soud zásah do práv žalobkyně na informační sebeurčení nepřiměřeným.

III. Kasační stížnost a vyjádření žalobkyně

[5] Stěžovatelka proti rozsudku městského soudu brojila kasační stížností, v níž navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil městskému soudu k dalšímu řízení. V případě žalobkyně se sice jednalo o trestně zachovalou osobu, nicméně v její neprospěch hovoří, že se trestného činu dopouštěli spolu se svým synem po delší dobu, netajili se tím, že trestnost jednání je jim známa, a praktikovali toto jednání jako

pokračování

podnikatelskou činnost, způsobili škodu ve výši převyšující 4 000 000 Kč a také aktivně zastírali, že společnost, jejímž prostřednictvím se trestného činu dopouštěli, je v jejich vlastnictví. Stěžovatelka též upozornila, že zákon o policii nerozlišuje jednotlivé druhy trestných činů, a postupovat podle § 65 odst. 1 tohoto zákona tak lze při jakémkoliv druhu úmyslné trestné činnosti; v tomto ohledu odkázala na ustálenou judikaturu správních soudů stran možnosti získání osobních údajů od pachatelů hospodářských trestných činů (konkrétně rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 10. 9. 2013, č. j. 10 A 30/2010 - 67, a navazující rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 4. 2014, č. j. 4 As 168/2013 - 40).

[6] Dále stěžovatelka uvedla, že městský soud v obdobném řízení (sp. zn. 10 A 150/2015) dospěl k závěru o protiústavnosti § 65 odst. 1 zákona o policii, řízení o žalobě přerušil a podal návrh k Ústavnímu soudu na zrušení části zákona. V nyní posuzované věci naproti tomu řízení nepřerušil a ustanovení aplikoval jako souladné s ústavním pořádkem. Vzhledem k tomu, že městský soud posoudil totožné případy naprosto odlišně, představuje v nyní posuzované věci absence přerušování řízení jeho vadu, která mohla mít vliv na zákonnost rozhodnutí ve věci samé.

[7] Žalobkyně ve vyjádření ke kasační stížnosti navrhla, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl a přiznal jí náhradu nákladů řízení. Skutečnosti, které mají podle stěžovatelky dosvědčovat potřebu získání osobních údajů za účelem budoucí identifikace v žalobkynině případě, nemají oporu v trestním spisu. I kdyby byly pravdivé, nezakládají samy o sobě oprávnění stěžovatelky k aplikaci § 65 odst. 1 zákona o policii. Co se týče tvrzené škody, upozornila žalobkyně na usnesení Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 21. 3. 2019, sp. zn. 43 T 42/2019, ve spojení s usnesením Městského soudu v Praze ze dne 10. 4. 2019, sp. zn. 67 To 105/2019, z nichž vyplývá, že otázka výše škody nebyla ze strany orgánů činných v trestním řízení stanovena tak, aby mohlo dojít k řádnému projednání obžaloby, a věc byla vrácena do přípravného řízení. Žalobkyně považovala za podstatné, že ji stěžovatelka předvolala k získání osobních údajů teprve dne 21. 2. 2019, přestože bylo trestní stíhání zahájeno již dne 12. 1. 2018, a stěžovatelka tak do té doby provedení identifikačních úkonů nepovažovala za nezbytné. Zdůraznila též, že jako sedmdesátiletá osoba je stíhána za nejmírnější formu trestného činu (přečin), je bezúhonná, nebylo proti ní zahájeno jakékoliv jiné trestní stíhání, a to ani v minulosti, a trestné činnosti se měla dopustit již tři roky před vydáním výzvy, v níž spatřuje nezákonný zásah.

IV. Řízení před Nejvyšším správním soudem

[8] Nejvyšší správní soud zjistil, že je u Ústavního soudu pod sp. zn. Pl. ÚS 7/18 vedeno řízení o návrhu městského soudu na zrušení § 65 odst. 1 zákona o policii ve slovech „a odebírat biologické vzorky umožňující získání informací o genetickém vybavení“ a § 65 odst. 5 téhož zákona, a proto předseda senátu řízení o kasační stížnosti usnesením ze dne 7. 5. 2020, č. j. 5 As 254/2019 - 44, přerušil podle § 48 odst. 3 písm. d) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Poté, co Ústavní soud nálezem ze dne 22. 3. 2022, Pl. ÚS 7/18, rozhodl tak, že návrh na zrušení § 65 odst. 1 zákona o policii ve slovech „a odebírat biologické vzorky umožňující získání informací o genetickém vybavení“ zamítl a ve zbytku návrh odmítl, předseda senátu

usnesením ze dne 25. 4. 2022, č. j. 5 As 254/2019 - 46, rozhodl o pokračování v řízení podle § 48 odst. 6 s. ř. s.

V. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[9] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost byla podána včas, směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je podání kasační stížnosti přípustné, a za stěžovatelku jedná osoba s vysokoškolským právnickým vzděláním potřebným pro výkon advokacie v souladu s § 105 odst. 2 s. ř. s. Poté přezkoumal napadený rozsudek městského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, ověřil při tom, zda netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti, a dospěl k následujícímu závěru.

[10] Kasační stížnost není důvodná.

[11] Nejvyšší správní soud konstatuje, že mu stěžovatelka předkládá k posouzení otázku přiměřenosti předvolání žalobkyně k získání osobních údajů a vady řízení před městským soudem spočívající v nepřerušení řízení do rozhodnutí Ústavního soudu o návrhu na zrušení části zákona o policii. Rovněž soud předesílá, že se obdobnou situací zabýval ve věci vedené pod sp. zn. 5 As 241/2019, v níž posuzoval podobný případ syna žalobkyně, a dospěl k závěru, že kasační stížnost žalované proti rozsudku městského soudu v dané věci není důvodná, neboť k nezákonnému zásahu došlo. V tomto případě zdejší soud neměl důvod se od tohoto právního názoru odchýlit.

[12] Před posouzením vznesených námitek se musel zdejší soud zabývat otázkou, zda lze výzvu vydanou podle § 65 odst. 1 zákona o policii považovat za zásah podle § 82 s. ř. s. Jak již uvedl v rozsudku ze dne 19. 4. 2018, č. j. 3 As 335/2017 - 33: *„Výzvu k provedení identifikačních úkonů ve smyslu § 65 zákona o policii, která směřovala proti stěžovateli, lze bezpochyby považovat za závazný a přímo vynutitelný úkon, a tedy i za zásah ve smyslu § 82 s. ř. s., neboť v případě jejího nerespektování může správní orgán vymoci osobní účast stěžovatele předvedením. Charakter tohoto úkonu totiž netkví v pouhém sdělení o stavu určitých věcí nebo určitého řízení. Jeho obsah je natolik spojen s negativními důsledky, které mohou stěžovatele za určitých zákonem předvídaných podmínek postihnout, že již tuto situaci lze považovat za zkrácení subjektivních práv stěžovatele. Dá se totiž předpokládat, že obviněný je ovlivněn snahou předejít možnému předvedení prostřednictvím příslušných orgánů Policie ČR. Rozhodnutí dostavit se k provedení identifikačních úkonů tak nelze považovat za projev svobodné vůle, nýbrž za způsob neformálního donucení [...]"*

[13] Předvolání k získání osobních údajů za účelem budoucí identifikace podle § 65 odst. 1 zákona o policii tedy nezákonným zásahem být může. Podle § 65 odst. 1 zákona o policii platí: *„Policie může při plnění svých úkolů pro účely budoucí identifikace u*

- a) osoby obviněné ze spáchání úmyslného trestného činu nebo osoby, které bylo sděleno podezření pro spáchání takového trestného činu,*
- b) osoby ve výkonu trestu odnětí svobody za spáchání úmyslného trestného činu,*
- c) osoby, již bylo uloženo ochranné léčení nebo zabezpečovací detence, nebo*
- d) osoby nalezené, po níž bylo vyhlášeno pátrání a jejíž svéprávnost je omezena,*

pokračování

snímat daktyloskopické otisky, zjišťovat tělesné znaky, provádět měření těla, pořizovat obrazové, zvukové a obdobné záznamy a odebírat biologické vzorky umožňující získání informací o genetickém vybavení.“

[14] Účel získání a zpracování těchto osobních údajů je zřejmý z odst. 5 téhož ustanovení, podle kterého „[p]olicie osobní údaje získané podle odstavce 1 zlikviduje, jakmile jejich zpracovávání není nezbytné pro účely předcházení, vyhledávání nebo odhalování trestné činnosti anebo stíhání trestných činů nebo zajišťování bezpečnosti České republiky, veřejného pořádku nebo vnitřní bezpečnosti“. Jako každý jiný postup policie i získání osobních údajů podle § 65 odst. 1 zákona o policii podléhá korektivě přiměřenosti podle § 11 písm. c) zákona o policii, podle něhož „[p]olicista a zaměstnanec policie jsou povinni postupovat tak, aby případný zásah do práv a svobod osob, vůči nimž směřuje úkon, nebo osob nezúčastněných nepřekročil míru nezbytnou k dosažení účelu sledovaného úkonem“.

[15] Získání osobních údajů za účelem budoucí identifikace je nutno odlišovat od obdobných postupů policie, a to především od získání údajů za účelem ztotožnění osoby, jejíž totožnost není možno zjistit (§ 63 odst. 4 zákona o policii), a od získání údajů pro účely šetření konkrétního trestného činu (§ 114 trestního řádu – prohlídka těla a jiné úkony). Jak vidno, smyslem získání osobních údajů za účelem budoucí identifikace je obecné potírání trestné činnosti skrze možnost orgánů činných v trestním řízení v budoucnu identifikovat a usvědčit možné pachatele trestných činů především díky existujícím databázím uchovávajícím profily DNA a daktyloskopické otisky.

[16] Je však třeba mít na paměti, že proti zájmu na potírání trestné činnosti stojí práva osob, jejichž údaje mají být získány a dále zpracovány, a to především právo na jejich nedotknutelnost a informační sebeurčení – srov. čl. 7 odst. 1 a čl. 10 odst. 3 Listiny základních práv a svobod [v nyní posuzované věci je sporná přiměřenost pouze ve vztahu k právu na informační sebeurčení (čl. 10 odst. 3), nikoliv ve vztahu k právu na nedotknutelnost žalobkyně (čl. 7 odst. 1)]. Zásah do těchto práv je zajisté myslitelný, nicméně musí být přiměřený. To platí tím spíše, že mezi osoby, jejichž osobní údaje lze na základě § 65 odst. 1 zákona o policii získat, se neřadí pouze osoby odsouzené za spáchání úmyslného trestného činu, ale též osoby, které byly ze spáchání úmyslného trestného činu pouze obviněny (jako v nyní posuzovaném případě) nebo kterým bylo jen sděleno podezření ze spáchání trestného činu. Posledně dvěma uvedeným kategoriím osob tak svědčí presumpce neviny. Zákon ostatně stanoví, že policie *může* přistoupit k získání osobních údajů, a je tedy na ní, aby v rámci svého uvážení zhodnotila přínos takového postupu pro ochranu chráněných zájmů a poměřila tento přínos se zásahem do práv osoby, jejíž osobní údaje získává.

[17] Lze tedy konstatovat, že naplnění formálních znaků uvedených v § 65 odst. 1 zákona o policii nejsou jediným předpokladem pro zákonnost získání osobních údajů. Jak vyplývá z judikatury Nejvyššího správního soudu, je na správních soudech, aby v případě, kdy žalobce brojí proti výzvě k získání osobních údajů pro účely budoucí identifikace, provedly test proporcionality *stricto sensu*, přičemž je třeba zohlednit dosavadní trestnou činnost žalobce, typovou i individuální závažnost trestné činnosti, pro kterou byl předvolán k provedení identifikačních úkonů, i osobu pachatele (viz výše citovaný rozsudek č. j. 3 As 335/2017 - 33, nebo rozsudek ze dne 13. 12. 2017, č. j. 1 As 13/2017 -

93). Je sice pravdou, že podle Ústavního soudu „[p]ři splnění všech podmínek, které jsou pro sbírávání (v nyní posuzované věci třeba chápat jako odebrání) biologických vzorků stanoveny zákonem o policii, resp. obsaženy v pokynech policejního prezidia, jakož i v dalších právních předpisech (zejména v zákoně o ochraně osobních údajů) nelze uvažovat o tom, že by docházelo k porušení práva na informační sebeurčení“ (srov. shora uvedený nálezný sp. zn. Pl. ÚS 7/18), to však nic nemění na tom, že proporcionalita zásahu je vždy nedílnou podmínkou jeho zákonnosti. Citovaná pasáž nálezu Ústavního soudu totiž představuje obecnou úvahu a nevyjadřuje se (a z povahy věci se ani vyjadřovat nemohla) k individuálnímu posouzení proporcionality v nyní posuzované věci.

[18] Z judikatury Evropského soudu pro lidská práva lze dovodit i další významné faktory, které hrají roli z hlediska proporcionality – a to povahu trestné činnosti, dobu, která od spáchání trestného činu uběhla, věk pachatele a v případě, že nebyl ze spáchání trestného činu usvědčen, i sílu podezření (*strength of the suspicion*) – v podrobnostech srov. rozsudky ze dne 2. 6. 2020, *Trajkovski a Chipovski proti Severní Makedonii*, stížnosti č. 53205/13 a č. 63320/13, ze dne 22. 6. 2017, *Aycaguer proti Francii*, stížnost č. 8806/12, ze dne 4. 6. 2013, *Antonio Peruzzo a Uwe Martens proti Německu*, stížnosti č. 7841/08 a č. 57900/12 a ze dne 4. 12. 2008, *S. a Marper proti Spojenému království*, stížnosti č. 30562/04 a č. 30566/04.

[19] Je nutné připustit, že se Evropský soud pro lidská práva v uvedených případech zabýval především zpracováním osobních údajů po extenzivní dobu, resp. nedostatečností úpravy této omezení doby, přičemž doba, po kterou by byly osobní údaje zpracovány, je v nyní posuzované věci toliko hypotetickou otázkou. To však nic nemění na tom, že jsou osobní údaje získávány právě pro účely delšího zpracovávání, resp. uchování (budoucí identifikace), přičemž i krátké uchovávání těchto údajů může být nepřiměřeným zásahem. Zákonem o policii obecně formulované účely zpracování osobních údajů implikují užití těchto údajů k potírání trestné činnosti v budoucnu bez jakéhokoli konkrétního časového omezení (srov. § 65 odst. 5 zákona o policii). Je-li tedy účelem získání osobních údajů jeho další zpracování za účelem (hypotetického) použití v budoucnu, nelze při hodnocení přiměřenosti samotného jednorázového získání osobních údajů zcela odhlédnout od jeho uchování (byť samozřejmě zatím nelze hodnotit, po jakou dobu budou údaje zpracovávány). Z těchto důvodů je podle Nejvyššího správního soudu nutno měřit přiměřenost zásahu spočívajícího v získání osobních údajů i faktory, které Evropský soud pro lidská práva použil pro posouzení přiměřenosti délky zpracování těchto údajů.

[20] Obdobnou logikou lze připustit i přiměřené použití závěrů, k nimž Nejvyšší správní soud dospěl v souvislosti s aplikací § 79 zákona o policii, který upravuje podmínky „dalšího“ zpracování osobních údajů policií, v rozsudku ze dne 2. 4. 2020, č. j. 2 As 164/2019 - 30, č. 4018/2020 Sb. NSS (důraz přidán): „Ne, že by nemělo být vyloučeno obdobné jednání [obdobná trestná činnost] v budoucnu, aby byl odůvodněn trvajících zásah [uchovávání osobních údajů] do práv jedince, ale sama osoba pachatele, způsob páchaní trestné činnosti, jeho trestní minulost a konkrétně zjištěné okolnosti musí podpořit závěr o tom, že opakování trestné činnosti naopak hrozí či je lze očekávat a uchování vzorků DNA či jiných osobních údajů je pro posouzení této hrozící trestné činnosti významné. Riziko opakování trestné činnosti či její eskalace totiž není vyloučeno nikdy, a to ani u pachatelů nedbalostní trestné činnosti. Kromě toho ne každý pachatel úmyslné trestné činnosti se dopustí recidivy [...]“.

pokračování

[21] Nejvyšší správní soud je přesvědčen, že je nutno ještě před odběrem osobních údajů posoudit potřebnost prvotního zpracování osobních údajů, nikoliv jen v případě „dalšího“ zpracování, jehož potřebnost se posuzuje alespoň jednou za tři roky v souladu s § 82 odst. 1 zákona o policii.

[22] Městský soud proto v posuzovaném případě postupoval správně, když zvažoval, zda bylo v žalobkynině individuální situaci přiměřené přistoupit k postupu podle § 65 odst. 1 zákona o policii. I s poměřením proti sobě stojícím zájmům – práva na informační sebeurčení na straně jedné a zájmům na potírání trestné činnosti a zajišťování bezpečnosti České republiky, veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti na straně druhé – tak, jak jej provedl městský soud, lze v zásadě souhlasit. Ačkoliv stěžovatelka akcentuje potřebu schopnosti státu zakročit proti trestné činnosti a tato potřeba je vcelku zjevná a nepopíratelná, ani váhu práva na informační sebeurčení nelze bagatelizovat.

[23] Jak konstatoval Ústavní soud v nálezu ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 24/10, č. 94/2011 Sb., s odkazem na rozhodnutí Spolkového ústavního soudu SRN ze dne 15. 12. 1983, BVerfGE 65, 1 (*Volkszählungsurteil*): „*V moderní společnosti, charakterizované i obrovským nárůstem informací a dat, musí být ochrana jednotlivce před neomezeným sběrem, uchováváním, užitím a zveřejňováním dat o její/jeho osobě a soukromí poskytována v rámci obecnějšího, ústavně garantovaného práva jednotlivce na soukromí. Pokud jednotlivci nebude garantována možnost hlídat a kontrolovat obsah i rozsah osobních dat a informací jím poskytnutých, jež mají být zveřejněny, uchovány či použity k jiným než původním účelům, nebude-li mít možnost rozpoznat a zhodnotit důvěryhodnost svého potenciálního komunikačního partnera a případně tomu uzpůsobit i své jednání, pak nutně dochází k omezení až potlačování jeho práv a svobod, a nelze tak již nadále hovořit o svobodné a demokratické společnosti. Právo na informační sebeurčení (informationelle Selbstbestimmung) je tak nezbytnou podmínkou nejen pro svobodný rozvoj a seberealizaci jednotlivce ve společnosti, nýbrž i pro ustavení svobodného a demokratického komunikačního řádu. Zjednodušeně řečeno, v podmínkách vševědoucího a všudypřítomného státu a veřejné moci se svoboda projevu, právo na soukromí a právo svobodné volby chování a konání stávají prakticky neexistujícími a iluzorními.*“

[24] Ve prospěch práva na informační sebeurčení žalobkyně hovoří především její trestní záchovalost. Právě opakované úmyslné poškozování či ohrožování trestním právem chráněných zájmů, které dosahuje intenzity trestného činu, lze vnímat jako významný indikátor toho, že recidivující osoba tyto zájmy nerespektuje, a neváhá se dopouštět činů vysoké společenské škodlivosti. Naopak obvinění ze spáchání trestného činu sdělené dosud bezúhonné osobě (zde žalobkyni) samo o sobě není postačujícím indikátorem toho, že jsou v žalobkynině případě dány předpoklady pro další páčání trestné činnosti. To platí tím spíše s ohledem na její věk. Žalobkyni bylo v době vydání výzvy stěžovatelkou přes 70 let, značnou část svého života tedy prožila, aniž by se trestné činnosti dopustila. K osobnosti žalobkyně stěžovatelka ostatně v podstatě nic neuvádí a ani z ničeho (vyjma vedeného trestního stíhání) neplyne, že by se mělo jednat o osobu se sklony k páčání trestné činnosti.

[25] Nejvyšší správní soud se dále zabýval povahou trestného činu; toho se měla žalobkyně dopustit tím, že jako jednatelka společnosti IS4 Technologies s.r.o. udělila plnou

moc svému synovi k úplnému zastupování společnosti, a umožnila mu tak zcela rozhodovat o všech záležitostech této společnosti a používat k podnikání výpočetní techniku s nelegálně instalovaným softwarem. Porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 270 trestního zákoníku spadá pod trestné činy hospodářské, které jsou obecně charakteristické tím, že jejich společenská škodlivost nespočívá jen ve vznikající materiální škodě, ale především v ohrožení hospodářského systému jako celku, který v tržní ekonomice do značné míry určuje blahobyt společnosti. Těmito tzv. *zločiny bílých límečků* může být nezřídka způsobena škoda podstatně vyšší než u jiné trestné činnosti a v mimořádných případech může otrást ekonomikou i celého státu či významných nadnárodních ekonomických subjektů. Na druhou stranu se zpravidla jedná o poměrně sofistikovanou trestnou činnost, u níž, na rozdíl od trestných činů proti životu, zdraví, v sexuální oblasti nebo proti majetku, často nelze spoléhat na důkazy prokazující přítomnost pachatele na určitém místě či jeho kontakt s určitým předmětem (DNA, otisky prstů), byť ani to není zcela vyloučeno.

[26] Předmětem ochrany trestného činu porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi je různorodá tvůrčí činnost včetně požitků z ní plynoucích. Ochrana je tedy poskytována autorům, kteří jedinečnou a zpravidla náročnou činností tvoří díla, která vzhledem k jejich potenciální ubikvitě a snadné rozmnožitelnosti mohou být vnímána a používána velkým počtem osob, aniž by měl autor efektivní možnost některé osoby z vnímání či používání díla vyloučit. Chráněna je tedy mj. tvůrčí činnost autorů a její udržitelnost, včetně spravedlivé kompenzace autorům, pro které je zcela zásadní, aby uživatelé jejich děl přispěli na jejich tvorbu.

[27] V posuzovaném případě žalobkyně měla způsobit škodu společností poskytujícím licence k jím používaným softwarům. Těžiště společenské škodlivosti jednání tedy má spočívat v daném případě evidentně především ve způsobení škody těmito společnostmi. Je evidentní, že povaha tohoto trestného činu sama o sobě nenasvědčuje nutnosti shromažďovat o obviněném osobní údaje pro účely budoucí identifikace. Zde je třeba připomenout, že není třeba prokazovat, že u žalobkyně nehrozí recidiva, naopak je třeba osvědčit, že v jejím individuálním případě je pravděpodobné opakování či gradování trestné činnosti.

[28] Podle stěžovatelky nelze rozlišovat mezi jednotlivými druhy trestných činů, neboť zákon o policii stanoví jako podmínku pouze úmyslnost trestného činu. Ani to ovšem na věci nic nemění, neboť při zvažování přiměřenosti je třeba přihlédnout k mnoha faktorům, které zákon nepředvídá, a posoudit individuální situaci, kterou zákon podrobně ani předvídat nemůže. Městský soud netvrdil, že u hospodářských trestných činů není k postupu podle § 65 odst. 1 zákona o policii nikdy prostor – tento prostor dán je, ale oproti jiným druhům trestné činnosti je z povahy věci (tj. typové závažnosti trestné činnosti) zúžen.

[29] Odkazuje-li stěžovatelka na rozsudek městského soudu č. j. 10 A 30/2010 - 67, který obstál i v přezkumu ze strany Nejvyššího správního soudu (rozsudek č. j. 4 As 168/2013 - 40), a v němž uchovávání osobních údajů za účelem budoucí identifikace u pachatele hospodářského trestného činu nebylo shledáno protizákonným, je třeba ji upozornit na podstatné rozdíly od případu žalobkyně: v odkazované věci se jednalo o osobu *odsouzenou*, nikoliv *obviněnou* (k významu tohoto rozlišení viz dále), která spáchala zvláště závažný

pokračování

zločin a navíc se dopustila i jiné trestné činnosti, a to včetně trestných činů proti životu a zdraví. Rozlišování jednotlivých druhů trestných činů pro účely úvahy o nutnosti o (domnělých) pachatelích vést údaje natolik citlivé, jako jsou daktyloskopické otisky či profily DNA, je logické, což lze demonstrovat i na právní úpravě některých evropských zemí – např. Francie umožňuje zpracovávat profily DNA jen u vybraných trestných činů, a to zejména v sexuální oblasti, proti životu a zdraví atp. [viz čl. 706-55 francouzského trestního řádu (*Code de Procédure Pénale*), <https://www.legifrance.gouv.fr/>]. Ostatně i Doporučení R (92) 1 Výboru ministrů členským státům o využívání analýzy deoxyribonukleonové kyseliny (DNA) v rámci systému trestní justice v bodě 8. připouštělo delší uchování výsledků analýzy DNA pouze v případě odsouzení za trestné činy ohrožující život, zdraví nebo bezpečnost osob. Městský soud tedy nepochybil, pokud nad rámec výslovného znění zákona o policii přihlédl i k tomu, o jaký druh trestného činu se v žalobkynině případě mělo jednat.

[30] Pro přiměřenost zpracování osobních údajů je dále podstatná individuální a typová závažnost trestného činu. Trestné činy lze dle jejich typové závažnosti dělit na přečiny (§ 14 odst. 2 trestního zákoníku), zločiny (§ 14 odst. 3 část před středníkem trestního zákoníku) a zvláště závažné zločiny (§ 14 odst. 3 část za středníkem trestního zákoníku). Žalobkyni je kladeno za vinu spáchání trestného činu podle § 270 odst. 1, odst. 2 písm. a), písm. b) trestního zákoníku, a horní hranice sazby trestu odnětí svobody tak činí pět let. Jde tedy o přečin – trestný čin nejnížší typové závažnosti. Nízkou typovou závažnost trestného činu tedy Nejvyšší správní soud klade na misku vah ve prospěch práva žalobkyně na informační sebeurčení. To platí tím spíše, že u přečinů přichází uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody jen v tom případě, že by vzhledem k osobě pachatele uložení jiného trestu zjevně nevedlo k tomu, aby pachatel vedl řádný život (§ 55 odst. 2 trestního zákoníku). Jak vidno, s výhradou výjimek spočívajících v osobnosti pachatele (ke které stěžovatelka nic neuvádí) zákonodárce nepovažuje za nutné pachatelům přečinů ukládat nejprísnejší druh trestu, který zároveň představuje jeden z nejefektivnějších druhů ochrany společnosti.

[31] Co se týče individuální závažnosti, stěžovatelka akcentuje, že žalobkyně způsobila škodu ve výši přesahující 4 miliony korun. Z listin založených ve spise městského soudu vyplývá, že při zahájení trestního stíhání vycházely orgány činné v trestním řízení co do výše škody ze dvou zdrojů: ze znaleckého posudku, podle něhož vznikla škoda ve výši zhruba 2,6 milionu korun, a z vyjádření zástupce poškozených společností, podle kterého škoda přesahovala výši 4 milionů korun. Zdejšímu soudu není zřejmé, proč stěžovatelka vychází z vyšší z uvedených částek, určení přesné částky však není pro posouzení věci zcela zásadní. Nejvyšší správní soud vychází z toho, že žalobkyně mohla způsobit značnou škodu, tedy škodu řádově v milionech korun. Hospodářským trestným činům je však způsobení vysoké škody takřka inherentní, a značná škoda tak sama o sobě pomyslné misky vah ve prospěch nutnosti získání a zpracování osobních údajů nemůže vychýlit.

[32] Pro úplnost Nejvyšší správní soud dodává, že nemohl přihlédnout k odkazu žalobkyně na usnesení Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 21. 3. 2019, sp. zn. 43 T 42/2019, ve spojení s usnesením Městského soudu v Praze ze dne 10. 4. 2019, sp. zn. 67 To 105/2019, z nichž podle žalobkyně vyplývá, že otázka výše škody nebyla ze strany orgánů činných v trestním řízení stanovena tak, aby mohlo dojít k řádnému projednání obžaloby.

Tato usnesení totiž nebyla součástí spisu a žalobkyně je ani nepřiložila k vyjádření ke kasační stížnosti, ani je nenavrhla k důkazu.

[33] Podle stěžovatelky je získání osobních údajů pro účely budoucí identifikace odůvodněno především tím, že se trestného činu měla žalobkyně společně se svým synem dopouštět po delší dobu, netajili se tím, že trestnost jednání je jim známa, a také aktivně zastírali, že společnost, jejímž prostřednictvím se trestného činu dopouštěl, je ve vlastnictví syna žalobkyně. Jak uvedl městský soud, tato tvrzení oporu ve spisovém materiálu (zejména v usnesení o zahájení trestního stíhání), který byl městskému soudu předložen, nemají. Na tuto argumentaci stěžovatelka ani nereaguje. Nejvyšší správní soud proto jen stručně konstatuje, že z usnesení ze dne 24. 10. 2018, č. j. KRPA-221609-183/TČ-2015-001393, kterým bylo zahájeno trestní stíhání vedené proti žalobkyni a jejímu synovi, vyplývá, že orgány činné v trestním řízení vyslechly několik bývalých jednatelů a zaměstnanců společnosti IS4 Technologies s.r.o., z nichž vyplynulo, že syn žalobkyně v zásadě o všem rozhoduje sám, ačkoliv formálně ustanovuje jiné osoby jako jednatele, vyslechnuté osoby vesměs nevěděly, kdo je vlastníkem společnosti, ale podle chování předpokládaly, že je vlastníkem právě syn žalobkyně. Někteří ze zaměstnanců měli mít povědomí též o tom, že společnost využívá „*nelegální software*“; když s tímto problémem konfrontovali žalobkynina syna, měl jen odvětit, že „*takhle to dělá každý, protože licence jsou drahé*“. Podíl žalobkyně na chodu společnosti žádná z vyslechnutých osob nezmiňuje.

[34] Lze tedy souhlasit s městským soudem, že okolnosti, které podle stěžovatelky svědčily o potřebě získání osobních údajů žalobkyně, z předložených dokumentů nevyplývají. Naopak je patrné, že o všem rozhodoval syn žalobkyně, přičemž ona sama zastávala funkci jednatele zřejmě jen formálně; z usnesení o zahájení trestního stíhání není zdejšímu soudu ani zřejmé, na základě čeho stěžovatelka dovozovala, že žalobkyně o skutečnosti, že je používán software bez licence, měla povědomí.

[35] Stěžovatelka má pravdu, že se tvrzená trestná činnost týká podnikání syna žalobkyně, jehož součástí se stala svým jednatelestvím ve společnosti IS4 Technologies s.r.o.; to však v okolnostech případu nemění náhled soudu na (ne)pravděpodobnost recidivy žalobkyně a nepřiměřenost zásahu do jejího práva na informační sebeurčení. V tomto ohledu je nutno zdůraznit, že spáchání trestného činu při podnikání je znakem kvalifikované skutkové podstaty – srov. § 270 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku – a rovněž při jeho naplnění se jedná o přečin, nikoliv o zločin. Ostatně právě spácháním činu při podnikání a rozsahem škody, prospěchu nebo činnosti se liší kvalifikovaná skutková podstata od základní skutkové podstaty upravené v odst. 1 téhož ustanovení, která dopadá na situace hraničící s bagatelní protiprávní činností, jejíž trestání je vyhrazeno správním orgánům v řízení o přestupcích.

[36] K tzv. síle podezření (ve smyslu shora zmíněné judikatury Evropského soudu pro lidská práva) Nejvyšší správní soud uvádí, že se jedná o kategorii, kam je možné zařadit mnoho okolností, které poukazují na to, jak sporné či zřejmé spáchání trestného činu je. V obecné rovině lze usuzovat o míře podezření zejména z procesního postavení žalobce, který byl obviněn ze spáchání trestného činu, což znamená, že bylo zahájeno trestní stíhání podle § 160 odst. 1 trestního řádu. Lze tedy předpokládat, že odůvodněné skutečnosti nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin a že je dostatečně odůvodněn závěr, že jej spáchala právě žalobkyně. To na druhou stranu neznamená, že je skutkový

pokračování

stav zjištěn dostatečně k tomu, aby vůbec bylo možno žalobkyni obžalovat a obžalobu projednat v hlavním líčení. Je tedy zřejmé, že podezření již určitou sílu má, vzhledem k tomu, že se ale stále nemusí potvrdit ani v dostatečné míře k projednání před soudem, nelze jej zároveň ani přeceňovat. Nejvyšší správní soud je přesvědčen, že právě sílu podezření (v obecné rovině do určité míry odpovídající procesnímu postavení domnělého pachatele trestného činu) je nutno interpretovat v kontextu ostatních okolností, a přistoupit k získání osobních údajů od usvědčeného pachatele tak lze i v případě méně závažných činů, naopak získat osobní údaje od osoby v pozici podezřelého je možno jen u těch nejzávažnějších trestných činů nebo s okolnostmi jasně svědčícími o potenciální recidivě či gradování trestné činnosti. V případě žalobkyně, jak již bylo uvedeno, se jednalo o přečin a soud neshledal ani žádné jiné okolnosti, které by svědčily o potřebě získat její osobní údaje pro účely budoucí identifikace. Rovněž vzhledem k síle podezření se tak soud kloní k závěru, že by získání osobních údajů v daném případě neodpovídalo požadavku přiměřenosti.

[37] Doba, která uběhla od spáchání trestného činu, se jako významné kritérium pro posouzení přiměřenosti zpracování osobních údajů použije především v případě, kdy je vedena evidence obsahující tyto údaje po delší dobu, tedy i po skončení trestního stíhání a případně po zahlazení trestu. V nyní posuzovaném případě uběhly v době vydání výzvy k získání osobních údajů pro účely budoucí identifikace od ukončení tvrzené trestné činnosti zhruba tři roky a trestní stíhání bylo zahájeno rok před výzvou, přičemž tato prodleva sama o sobě o nesprávnosti postupu stěžovatelky nesvědčí – ta může být odůvodněna stoupající silou podezření v průběhu vyšetřování. Faktor běhu času tedy v nyní posuzované věci nemá významný vliv na celkové posouzení věci.

[38] Nejvyšší správní soud shrnuje, že v nyní souzené věci není žádná indicie, že by se žalobkyně měla dopustit další trestné činnosti. Městský soud správně přihlédl především k povaze a závažnosti trestného činu, který byl žalobkyni kladen za vinu, věku a trestní minulosti žalobkyně, a dospěl ke správnému závěru, že v daném případě by bylo získání a zpracování osobních údajů žalobkyně, především profilů DNA a daktyloskopických otisků, nepřiměřené, a předvolání žalobkyně k získání osobních údajů tedy představovalo nezákonný zásah podle § 82 s. ř. s.

[39] Stěžovatelka dále namítala, že městský soud zatížil řízení o žalobě vadou, pokud řízení nepřerušil do rozhodnutí Ústavního soudu o návrhu na zrušení části zákona o policii, jak tentýž soud učinil v obdobné věci.

[40] Soudní řád správní upravuje přerušování řízení v § 48, přičemž odstavec 1 stanoví, kdy je soud (tedy samosoudce či senát rozhodující ve věci) povinen řízení přerušit, dále odstavec 2 stanoví, kdy je povinen řízení přerušit předseda senátu, a odstavec 3 uvádí, kdy je předseda senátu řízení přerušit oprávněn. Podle odst. 1 písm. a) tohoto ustanovení „[s]oud řízení usnesením přeruší, jestliže ve věci byl předložen Ústavnímu soudu návrh podle čl. 95 odst. 2 Ústavy“, podle odst. 3 písm. d) téhož ustanovení „[p]ředseda senátu řízení usnesením může přerušit, jestliže zjistí, že probíhá jiné řízení, jehož výsledek může mít vliv na rozhodování soudu o věci samé nebo takové řízení sám vyvolá“.

[41] Jak vidno, dospěje-li soud k názoru o protiústavnosti zákona nebo jeho části, předloží (resp. je povinen předložit) v dané věci návrh Ústavnímu soudu na jeho zrušení a

(dále) je povinen řízení do rozhodnutí Ústavního soudu přerušit. To byl případ stěžovatelkou odkazovaného řízení pod sp. zn. 10 A 150/2015, v němž městský soud takto postupoval. V nyní posuzované věci městský soud neměl důvod podávat identický návrh na zrušení zákona nebo jeho části, a přicházelo tedy v úvahu fakultativní přerušení řízení podle § 48 odst. 3 písm. d) s. ř. s. Pokud však byl městský soud přesvědčen, že v případě žalobkyně se jednalo o nezákonný zásah i podle úpravy, u které byla zpochybněna její souladnost s ústavním pořádkem, pak mu nelze vyčítat, že v zájmu rychlosti řízení toto řízení nepřerušil, neboť závěr o nezákonnosti zásahu by se nezměnil, ani kdyby Ústavní soud shledal aplikovaná ustanovení protiústavními [nehledě na to, že Ústavní soud již shora uvedeným nálezem sp. zn. Pl. ÚS 7/18 rozhodl a žádné ustanovení zákona o policii pro jeho protiústavnost nezrušil – naopak s odkazem na existující judikaturu výslovně uvedl, že z jeho pohledu představuje možnost soudního přezkumu „dostatečnou záruku zachování práv osob, které jsou předvolány k odebrání biologických vzorků pro identifikační účely“ (bod 78.)].

VI. Závěr a náklady řízení

[42] S ohledem na vše výše uvedené Nejvyšší správní soud uzavírá, že neshledal kasační stížnost důvodnou, a proto ji podle § 110 odst. 1 poslední věty s. ř. s. zamítl.

[43] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti náleží procesně úspěšné žalobkyni. Její výše je představována odměnou zástupce žalobkyně. Pro určení výše nákladů spojených se zastoupením se použije v souladu s § 35 odst. 2 s. ř. s. vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů. Zástupce žalobkyně učinil v řízení o kasační stížnosti jeden úkon právní služby, kterým je písemné podání soudu ve věci samé – vyjádření ke kasační stížnosti (§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu]. Za tento úkon právní služby náleží mimosmluvní odměna ve výši 3 100 Kč (§ 9 odst. 4 písm. d), ve spojení s § 7 bodem 5. advokátního tarifu], která se zvyšuje o 300 Kč paušální náhrady hotových výdajů (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Celkem tedy zástupci žalobkyně za úkon právní služby připadá částka 3 400 Kč, zvýšená o DPH v sazbě 21 % na částku 4 114 Kč. Tuto částku je stěžovatelka povinna žalobkyni zaplatit do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalobkyně Mgr. Tomáše Tylla.

[44] Zástupce žalobkyně požadoval přiznání náhrady nákladů řízení rovněž za převzetí a přípravu zastoupení věci žalobkyně, nicméně vzhledem k tomu, že žalobkyni zastupoval již v řízení o žalobě, kde mu za tento úkon náhrada nákladů byla přiznána, Nejvyšší správní soud v řízení o kasační stížnosti náhradu nákladů řízení za tento úkon nepřiznal.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.)

V Brně dne 18. května 2022

pokračování

JUDr. Viktor Kučera
předseda senátu